

بحران ناترازی انرژی

آلودگی هوا و سرایت تعطیلی های اجباری

امیرحسام اسحاقی

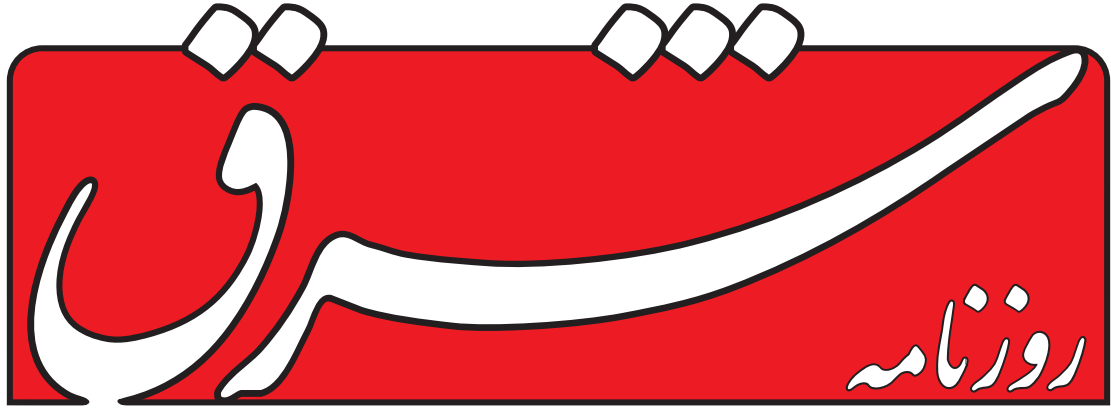
استاددانشگاه

از سال‌های گذشته به‌ویژه در ماه‌های اخیر در اغلب مناطق کشور، تحت فشار بحران کمبود انرژی و قطعی برق و گاز، شرایط اضطرار آلودگی و برودت هوا و شیوع ویروس آنفلوآنزا، سازمان‌ها، ادارات، بانک‌ها، مدارس و دانشگاه‌ها و... به‌اجبار و ناگهانی تعطیل می‌شود؛ تعطیلی‌های مکرر و گاه و بی‌گاهی که موجب انباشت و تأخیر امور اداری معمول در سازمان‌های مختلف دولتی و حاکمیتی، بی‌نظمی زندگی روزمره مردم، اختلال در نظام آموزشی، بانک‌داری و خدمات مالی، توقف فرایند ترخیص کالا از گمرکات، تأخیر تعهدات زنجیره‌های شرکت‌ها در تأمین و تحویل کالا، کاهش بهره‌وری تولید و بلاتکلیفی کسب‌وکارها به‌ویژه صنایع کوچک شده و پیامدهای اجتماعی و اقتصادی زیان‌باری به دنبال داشته است. تعطیلی‌های خارج از برنامه ۸۸ درصد از اقتصاد کشور را که تحت مدیریت دولت است، فلج می‌کند.

وقتی شبکه بانکی در نیمی از کشور نخواستہ تعطیل می‌شود، کسب‌وکارها متوقف و ضررهای زیادی به اقتصاد کشور تحمیل می‌شود. برآورد دقیق این خسارات دشوار است. برخی برآوردها نشان می‌دهد که هر یک روز تعطیلی و توقف تولید و خدمات، بیش از ۲۱ تا ۲۲ هزار میلیارد تومان خسارت به اقتصاد کشور وارد می‌کند. فقط به مدارس در ازای هر یک روز تعطیلی، هزار میلیارد تومان خسارت وارد می‌شود.

بخش صنعت ۳۶ درصد برق تولیدی کشور را مصرف می‌کند. بیشترین خسارت قطعی برق به این بخش به‌ویژه شهرک‌های صنعتی تحمیل می‌شود. طبق گزارش کمیسیون صنعت اتاق ایران، ضرر اقتصادی بخش‌های مختلف کشور از هر روز قطعی برق و توقف تولید، ۱۷ هزار و ۹۷۳ میلیارد تومان است که ۹ هزار و ۲۱۸ میلیارد تومان آن مربوط به بخش صنعت است. رشته‌فعالیت‌های تولید فلزات، مواد شیمیایی و مواد غذایی بیشترین آسیب را متحمل می‌شوند. این خسارت‌ها برای بخش خصوصی و کارگاه‌های صنعتی، غیرقابل جبران و چشم‌پوشی است. کارگاه‌هایی که با استمرار تعطیلی‌های تحمیلی و قطعی برق، موظف به پرداخت حقوق هفت‌روزه کارگران و هزینه‌های جاری هستند.

گزارش معاونت بررسی‌های اتقاق بازرگانی تهران نیز نشان می‌دهد که هر یک روز تعطیلی، مجموعاً ۱۰ میلیون دلار خسارت به بانک‌ها وارد می‌کند؛ تعطیلی بانک‌ها علاوه بر چالش پرداخت حقوق و دستمزد، بخش لجستیک و انبارداری را نیز با خسارت‌های زیادی مواجه کرده است. برآورد شده که خسارات ناشی از محدودیت انرژی به فولادسازان فقط در ۹ ماهه امسال به بیش از صد هزار میلیارد تومان رسیده است، به گفته وزیر صمت، محدودیت‌های انرژی لطمه بزرگی به صنایع وارد کرده و بیشترین آسیب ناشی از ناترازی‌های انرژی، در صنایع فولاد و سیمان بوده است. او برای جبران خسارت‌های ناشی از این ناترازی‌ها از تدوین یک بسته حمایتی از صنایع در وزارت صمت خبر داد. این بسته قرار است با ارائه تسهیلات از سوی دولت و به‌تعمیق‌انداختن پرداخت‌های آتی تولیدکنندگان از آنها حمایت کند. هنوز آمار دقیقی از تأثیر این تعطیلی‌ها در کاهش مصرف انرژی ارائه نشده است، اما گزارش‌های غیررسمی نشان می‌دهد که صرفه‌جویی در مصرف گاز و برق تنها پنج تا ۱۰ درصد و حدود ۶۰ میلیون مترمکعب بوده است؛ برآورد دیگری با و فعالیت‌های غیرمجاز، سالانه ۱۸ میلیارد دلار هزینه به شبکه انرژی کشور تحمیل می‌کند. در چنین شرایط دشواری که کمبود و ناترازی انرژی به یک آبرچالش تبدیل شده و چالش‌های ریسک‌محیطی مانند بحران منابع آب، فرسایش خاک، تخریب جنگل، خشکسالی، آلودگی و دریاچه‌ها، و رودخانه‌ها، فرونشست دشت‌ها و سکونت‌گاه‌ها، خیزش گردوغبار و... کشور را فراگرفته، بیش از نیمی از جمعیت کشور در معرض آلودگی مکرر هواست و علاوه بر پایتخت و دیگر کلان‌شهرها، بسیاری از شهرهای کوچک و بزرگ نیز با این بحران نفس‌گیر دست‌وپنجه نرم می‌کنند. پدیده‌ای که طبق قانون هوای پاک مصوب سال ۱۳۹۶ و تعیین ۱۷۴ تکلیف برای ۱۱ دستگاه اصلی، همچنان ناقص حقوق اساسی شهروندان است. سازمان ملی استاندارد، وزارتخانه‌های کشور، بهداشت و درمان، نیرو، نفت، امور اقتصادی و دارایی، جهاد کشاورزی و صمت، سازمان‌های برنامه و بودجه و محیط زیست، نقش اساسی در اجرای قانون هوای پاک دارند. این دستگاه‌ها ۴۰ درصد وظایف اجرای قانون هوای پاک را اجرا نکردند. با اینکه براساس یکی از مفاد قانون هوای پاک، ۳۰ درصد انرژی تولیدی کشور باید تجدیدپذیر باشد اما طبق گزارش سازمان محیط زیست از سال ۱۳۹۶ تا پایان سال گذشته فقط شش درصد از انرژی‌های تولید شده (۶۰۰ مگاوات) تجدیدپذیر بوده است.

شنبه ۶ بهمن ۱۴۰۳
۲۴ رجب ۱۴۴۶
۲۵ ژانویه ۲۰۲۵
سال بیست‌ویکم
شماره ۵۰۳۴
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

در «شرق» امروز می‌خوانید: اولین تور وزیر خارجه آمریکا در بحبوحه تنش‌ها بر سر نفوذ چین • چکیده‌ای بسیار فشرده از شیوه‌نامه یونسکو درباره هوش مصنوعی برای دانش‌آموزان

مخالف‌خوانی برای مذاکرات

«شرق» از تقابل برخی تریبون‌های سیاسی با مذاکرات به دلیل انتشار خبرهای مربوط به آغاز گفت‌وگو با غربی‌ها گزارش می‌دهد

وحیده کریمی: مذاکره با آمریکا در حد گمانه‌زنی است اما صدای مخالفانش چنان بلند شده که کوبی تیم مذاکره‌کننده دو کشور دور یک میز نشسته‌اند و هر لحظه ممکن است توافق‌نامه‌ای امضا شود و این افراد همیشه مخالف، نگران تبصره‌ها و بندهای آن هستند. البته نمی‌توان از این واقعیت چشم‌پوشید که مخالفت برخی از چهره‌های اصولگرا با مذاکرات ایران و آمریکا ریشه در چندین عامل تاریخی، سیاسی و ایدئولوژیک دارد. این مخالفت‌ها به دلیل بی‌اعتمادی عمیق به نیت‌های آمریکا، تجربه‌های ناموفق گذشته و تأثیرات منفی تحریم‌ها و فشارهای اقتصادی بر کشور شکل گرفته است. در این بین رادیکال‌ها معتقدند که مذاکره با آمریکا نهتنها به بهبود وضعیت اقتصادی و سیاسی ایران منجر نمی‌شود، بلکه می‌تواند به تضعیف استقلال و عزت

گزارش تتر بکا در ۳ صفحه بخوانید

«شرق» مواضع چند روز اخیر ترامپ در قبال تهران را واکاوی می‌کند

داستان متفاوت ایران

صفحه ۲

رهبر انقلاب در دیدار دست‌اندرکاران کنگره ملی شهدای کاشان:

انتقال روحیات و خصوصیات شهدا فقط با کار هنری امکان‌پذیر است

برگزیده‌ها

نگاهی به قراردادها و تفاهم‌نامه‌های اقتصادی بین ایران و روسیه در سال‌های گذشته که به جایی نرسیده‌اند

روسیه بدقول

جزئیات نشست طرح بررسی انتقال پایتخت در خانه اندیشمندان

قرار در سرزمین بی‌قراری

چه خبر از پرونده فساد آقای «خ-الف» ودوستان؟

با نگاه به ضرورت واگذاری ایران خودرو و تشریح می‌شود

حمایت از بخش خصوصی رکن اصلی پیشرفت

نگاه علیرضا داوودنژاد، کارگردان و نویسنده باسابقه سینما، به سیر سینمای زیرزمینی ایران

سینما، زیر و روی زمین

هوش انسانی زیر ذره بین فناوری

یادداشتی از قادر باستانی تبریزی

برای دیدن گفت‌وگو اینجا را اسکن کنید

نگاه

یادداشت

ترک مخاصمه خوب است، اما برای همسایه

مهررداد احمدی شیخانی

فعالیت‌های اقتصادی در اختیار دولت باقی مانده است. کناره‌گیری از اداره بنگاه‌های اقتصادی و سپردن آن به بخش غیردولتی، به منزله پذیرفتن ساختار باز و فراگیر اقتصادی است. کشور کره جنوبی با قبول ساختارهای اقتصادی باز و منعطف، شرایط را برای ورود به عرصه جهانی امکان‌پذیر کرد. افزایش خلاقیت و نوآوری و رشد کارایی و در نهایت رشد اقتصادی در کره جنوبی را باید مدیون گشودن درهای اقتصاد دانست.

سخن آخر اینکه، تاریخ بیانگر حمایت کشورهای صنعتی از صنایع تازه متولدشده خود از طریق پرداخت بارانه‌ها، محدودیت واردات و افزایش تعرفه‌ها بوده است. نرخ تعرفه ثبت‌شده در اوایل قرن ۲۰ در فرانسه حدود ۳۰ درصد، آمریکا ۴۰ درصد و بریتانیا ۵۰ درصد است، اما در ادامه به منظور افزایش قدرت رقابت‌پذیری و افزایش خلاقیت و نوآوری، میزان حمایت‌ها رو به افول گذاشت. قابل ذکر است که همه کشورهای صنعتی به طور مشابه از الگوی آزادسازی اقتصاد تبعیت کرده‌اند.

در ایران دولت‌ها هرگز حاضر نبوده‌اند در مسیر آزادسازی اقتصادی کام بردارند. فوکویاما در کتاب «نظم و زوال سیاسی» چنین اشاره می‌کند که در غالب موارد (مانند بریتانیا، فرانسه، آلمان، آمریکا، کره جنوبی و...) کشورها پس از پذیرفتن ساختارهای اقتصادی باز، رقابتی و آزاد، خودآگاه یا ناخودآگاه به سمت ساختارهای سیاسی فراگیر غیرانحصاری و آزاد سوق داده شده‌اند. ساختارهای سیاسی فراگیر باعث می‌شود از میزان قدرت و تمرکز ساختارهای سیاسی فعلی کاسته شود و سهم و میزان مشارکت مردم در اداره نظام سیاسی کشور افزایش یابد. ساختار سیاسی ایران هرگز از کم‌کردن سهم و میزان مشارکت و دخالت خود در ساختار اقتصادی ایران استقبال نکرده است. به عبارتی دست اقتصاد ایران زیر چرخ سیاست گرفتار شده است. ورود به اقتصاد باز و رقابتی، زمینه‌ساز گشودن ساختار سیاسی بسته و فراخ‌کردن ساختار سیاسی غیررقابتی و سلطه‌جو است. به گفته ججم‌اولگو در کتاب «نابرآبر ملت‌ها»، لازمه بقای سازمان‌های اقتصادی فراگیر، وجود و استمرار سازمان‌های سیاسی فراگیر است.

بهرار خدیوچ و پروتکل‌های رژیم

به اطلاع دوستان و آشنایان گرامی می‌رساند به مناسبت درگذشت پدرمان

مرحوم حاج سادات رحمانیان

مجلس بزرگداشتی در روز یکشنبه هفتم بهمن ماه از ساعت ۱۵:۳۰ الی ۱۷ در مسجد نور واقع در میدان فاطمی برگزار می‌شود

مهدی رحمانیان - علیرضا رحمانیان

باز گشت همه به سوی اوست

فقدان عزیزان، تلخ و جانکاه است و یافتن تبدیلی برای آنان، ناممکن. سایه پدر، همچون سایه درخت سرو تاور، بر زندگی آدمی، افکنده است و از دست رفتن آن، جبران‌ناپذیر خواهد بود. مشیت الهی این بود که آفتاب عمر پدر عزیزم، بعد از سال‌ها تلاش و زندگی سربلند، غروب کند و ما تسلیم امر پروردگار هستیم. ضمن سپاس از همه دوستان و عزیزانی که در چند روز اخیر به شکل‌های مختلف با من و خانواده‌ام ابرام همدردی کردند، مراسم یادبود ایشان را به شرح زیر اعلام می‌کنم:

مکان: سالن آمفی تئاتر گروه مالی صندوق بازنشستگی کشوری
زمان: یکشنبه ۷ بهمن ماه از ساعت ۱۰ تا ۱۱ صبح
آزادترشیف فرمایی سروران ارجمند پیشاپیش سپاسگزارم

عرفان مردانی

آدرس: خیابان مطهری، بعد از خیابان قائم مقام، شماره ۲۵۱

یادداشت

ترک مخاصمه خوب است، اما برای همسایه

مهررداد احمدی شیخانی

جناب پزشکیان از روزی که وارد انتخابات شد بر یک موضوع پافشاری کرد و هنوز با جدیت از آن می‌گوید که «ما کشور صلحیم و با کسی جنگ نمی‌جوئیم، انتخاب می‌کردند و طرفه آنکه در دعوا نذاریم» و هر جا می‌رود این را با صدای بلند و به تکرار می‌گوید. حقیقت ماجرا هم این است که مردم به او و بر اساس همین تأکیدات چندین‌چندبارهاش رای دادند که اگر غیر از این می‌خواستند، قطعاً به او رای نمی‌دادند و رقیب اصلی او را که دقیقاً سخنانی برعکس می‌گفت و می‌گویی، انتخاب می‌کردند و طرفه آنکه در این ایام دو اتفاق رخ داده که گرایش مقابل رئیس‌جمهور آن را مصداق پیروزی می‌داند و انصاف هم این است که این دو رخداد قطعاً پیروزی است؛ یکی آتش‌بس بین لبنان و اسرائیل و دیگری همین آتش‌بس که هفته پیش نهایی و اجرائی شد، بین اسرائیل و حماس. دو اتفاقی که امید می‌رود از آتش خانمان‌سوزی که نتیجه‌اش گشتار و آوارگی مردمانی بی‌گناه است، بکاهد و در ادامه به زندگی شرافتمندانه‌ای برای جامعه‌ای بی‌پناه منتهی شود...

باز گشت همه به سوی اوست

فقدان عزیزان، تلخ و جانکاه است و یافتن تبدیلی برای آنان، ناممکن. سایه پدر، همچون سایه درخت سرو تاور، بر زندگی آدمی، افکنده است و از دست رفتن آن، جبران‌ناپذیر خواهد بود. مشیت الهی این بود که آفتاب عمر پدر عزیزم، بعد از سال‌ها تلاش و زندگی سربلند، غروب کند و ما تسلیم امر پروردگار هستیم. ضمن سپاس از همه دوستان و عزیزانی که در چند روز اخیر به شکل‌های مختلف با من و خانواده‌ام ابرام همدردی کردند، مراسم یادبود ایشان را به شرح زیر اعلام می‌کنم:

مکان: سالن آمفی تئاتر گروه مالی صندوق بازنشستگی کشوری
زمان: یکشنبه ۷ بهمن ماه از ساعت ۱۰ تا ۱۱ صبح
آزادترشیف فرمایی سروران ارجمند پیشاپیش سپاسگزارم

عرفان مردانی

آدرس: خیابان مطهری، بعد از خیابان قائم مقام، شماره ۲۵۱

یادداشت

خرد شدن دست اقتصاد زیر چرخ سیاست

سید جواد جمالی

کارشناس اقتصادی

با یک بررسی ساده در اقتصاد ایران درمی‌یابیم که بسیاری از بنگاه‌های اقتصادی برجسته و ممتاز (صنایع فلزی، پتروشیمی، نیروگاهی، مخابرات و ارتباطات و...) در ایران یا از طریق دولت‌ها احداث و راه‌اندازی شده‌اند یا حمایت دولت‌ها در شکل‌گیری این صنایع و بنگاه‌ها مشهود و اثرگذار بوده است. دولت‌مدان همواره تلاش کرده‌اند تا با واگذاری بنگاه‌های اقتصادی به‌ویژه از طریق بازار سرمایه، میزان و سهم دولت در اقتصاد را کاهش دهند. برخلاف آنچه در کره جنوبی ناظر و شاهد بوده‌ایم که ابتدا دولت‌ها نقش حائز اهمیتي در ایجاد صنایع بزرگ ایفا کردند و در ادامه با کم‌کردن میزان حمایت خود از بنگاه‌های اقتصادی، زمینه را برای ایجاد خلاقیت و نوآوری فراهم کردند. در اقتصاد ایران به‌ظاهر خصوصی‌سازی بنگاه‌های اقتصادی هرگز نتوانست موتور خلاقیت و رقابت را در اقتصاد روشن کند. در کره جنوبی دولت‌ها با کاستن تدریجی حمایت خود از صنایع، امکان آزادی عمل بیشتر را برای صاحبان بنگاه‌های تولیدی فراهم کردند. به عبارتی فعالان اقتصادی نیک می‌دانستند تنها راه بقای آنها افزایش قدرت رقابت‌پذیری و رشد کارایی است. برعکس در ایران بویسته بنگاه‌های اقتصادی محتاج و نیازمند به دریافت کمک‌های دولت (مانند بارانه انرژی، نرخ بالای تعرفه گمرکی، اجازه‌ندادن به ورود رقبای خارجی و...) بوده‌اند. وابستگی به دولت، دستاویزی را مهیا کرده تا دولت‌مدان، خود دیگران را مجاب کنند تا دخالت‌های گسترده در بنگاه‌های اقتصادی داشته باشند. سؤالی که مطرح می‌شود، این است که دولت چگونه قادر است این سطح از دخالت را اعمال کند. در واقعیت هر چند ظاهراً دولت مالکیت بنگاه‌های اقتصادی را واگذار کرده، ولی مدیریت آنها را در اختیار خود نگه داشته است. تفاوت بین ایران و کره در همین‌جا است. در کره دولت‌ها طبق آتشکری می‌شود. در کره دولت‌ها طبق یک برنامه‌ریزی مشخص به فعالان اقتصادی هشدار دادند که تا یک زمان معین از حمایت‌ها برخوردار خواهند بود و طی یک دوره باید خود را برای رقابت با رقبای خارجی آماده کنند. اما در ایران مدیرانی که از طرف دولت انتخاب شده‌اند، هیچ‌گاه هشدار از طرف دولت دریافت نکرده‌اند. به عبارتی دولت که به خود هشدار نمی‌دهد یا خود را بازخواست نمی‌کند، پرسش دیگری که شکل می‌گیرد، این است که چرا برخلاف کره، در ایران مدیریت قسمت عمده

یادداشت

خرد شدن دست اقتصاد زیر چرخ سیاست

سید جواد جمالی

کارشناس اقتصادی

با یک بررسی ساده در اقتصاد ایران درمی‌یابیم که بسیاری از بنگاه‌های اقتصادی برجسته و ممتاز (صنایع فلزی، پتروشیمی، نیروگاهی، مخابرات و ارتباطات و...) در ایران یا از طریق دولت‌ها احداث و راه‌اندازی شده‌اند یا حمایت دولت‌ها در شکل‌گیری این صنایع و بنگاه‌ها مشهود و اثرگذار بوده است. دولت‌مدان همواره تلاش کرده‌اند تا با واگذاری بنگاه‌های اقتصادی به‌ویژه از طریق بازار سرمایه، میزان و سهم دولت در اقتصاد را کاهش دهند. برخلاف آنچه در کره جنوبی ناظر و شاهد بوده‌ایم که ابتدا دولت‌ها نقش حائز اهمیتي در ایجاد صنایع بزرگ ایفا کردند و در ادامه با کم‌کردن میزان حمایت خود از بنگاه‌های اقتصادی، زمینه را برای ایجاد خلاقیت و نوآوری فراهم کردند. در اقتصاد ایران به‌ظاهر خصوصی‌سازی بنگاه‌های اقتصادی هرگز نتوانست موتور خلاقیت و رقابت را در اقتصاد روشن کند. در کره جنوبی دولت‌ها با کاستن تدریجی حمایت خود از صنایع، امکان آزادی عمل بیشتر را برای صاحبان بنگاه‌های تولیدی فراهم کردند. به عبارتی فعالان اقتصادی نیک می‌دانستند تنها راه بقای آنها افزایش قدرت رقابت‌پذیری و رشد کارایی است. برعکس در ایران بویسته بنگاه‌های اقتصادی محتاج و نیازمند به دریافت کمک‌های دولت (مانند بارانه انرژی، نرخ بالای تعرفه گمرکی، اجازه‌ندادن به ورود رقبای خارجی و...) بوده‌اند. وابستگی به دولت، دستاویزی را مهیا کرده تا دولت‌مدان، خود دیگران را مجاب کنند تا دخالت‌های گسترده در بنگاه‌های اقتصادی داشته باشند. سؤالی که مطرح می‌شود، این است که دولت چگونه قادر است این سطح از دخالت را اعمال کند. در واقعیت هر چند ظاهراً دولت مالکیت بنگاه‌های اقتصادی را واگذار کرده، ولی مدیریت آنها را در اختیار خود نگه داشته است. تفاوت بین ایران و کره در همین‌جا است. در کره دولت‌ها طبق آتشکری می‌شود. در کره دولت‌ها طبق یک برنامه‌ریزی مشخص به فعالان اقتصادی هشدار دادند که تا یک زمان معین از حمایت‌ها برخوردار خواهند بود و طی یک دوره باید خود را برای رقابت با رقبای خارجی آماده کنند. اما در ایران مدیرانی که از طرف دولت انتخاب شده‌اند، هیچ‌گاه هشدار از طرف دولت دریافت نکرده‌اند. به عبارتی دولت که به خود هشدار نمی‌دهد یا خود را بازخواست نمی‌کند، پرسش دیگری که شکل می‌گیرد، این است که چرا برخلاف کره، در ایران مدیریت قسمت عمده